

## THE VIEWS OF 6<sup>TH</sup> GRADERS ABOUT CHANGE AND CONTINUITY OF WEDDINGS and FEASTS<sup>1</sup>

**Nil DUBAN**

*Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, nily@aku.edu.tr*

**Ramazan YILDIRIM**

*Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, rmznyldrm@gmail.com*

*Received: 19.04.2017*

*Accepted: 24.07.2017*

### ABSTRACT

Both wedding ceremonies and festivals are among the most significant parts of culture and these rituals contain many cultural elements. This study aims at uncovering how students perceive and make sense of the change and continuity in the framework of wedding ceremonies and festivals. The study was designed as a phenomenological research, which is part of qualitative research. The data of the study were collected through semi-structured interviews conducted both as a pre- and a post-test. The participants of the study were six students who were attending Şehitler secondary school in the central district of Kutahya. They were chosen using the criterion sampling technique, which is one of the purposeful sampling methods. Interviews with the participants were carried out in face-to-face manner. Following the initial meetings with the students the implementation was carried out in the courses. The implementation included the lecture on wedding ceremonies and festivals to reveal their existing information about the topics. In addition, teachers also provided background information about wedding ceremonies and festivals and a discussion followed it. Then, the materials from the written sources were given to the students, which were about the past wedding ceremonies and festival rituals. In addition, they listened to recordings from local people to inform them about the local wedding ceremonies and festivals. Finally, the students were asked to make a comparison of the past and current wedding ceremonies and festivals in terms of the changes and continuity of cultural elements. Their observations and comparisons concerning the topic were discussed in the course. Both pre- and post-implementation interviews were recorded. Following the transcription of the interview data the content analysis was employed. The findings were analyzed under four headings: wedding ceremonies, circumcision feast, festivals and cultural transfer from the perspective of the participants. Each heading is given as follows together with sub-themes and categories. The sixth grade students participated in the study is found to have significant information about the current wedding ceremonies and festival rituals. Their knowledge about the past practices seems to be gained through family members or through courses. Some participants reported that some of the past practices should continue, while the others reported that they should not. In order to maintain the continuity of traditions parents should be model for their children.

**Keywords:** Culture, social studies course, weddings and feasts, change, continuity.

<sup>1</sup> Bu çalışma 6-8 Nisan 2017'de International Congress Of Eurasian Social Sciences'ta Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

## 6. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DÜĞÜN VE BAYRAM KUTLAMALARINDAKİ DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

### ÖZ

Kültürel unsurlar içerisinde düğünlerin ve bayramların önemli bir yeri vardır. Düğün ve bayram kutlamalarındaki bazı adet ve uygulamalar süreklilik gösterirken bazıları ise zamanla değişmektedir. Bu çalışmada, ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin düğün ve bayram kutlamalarındaki değişim ve sürekliliği nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) yöntemi kullanılarak yapılandırılmıştır. Araştırmanın verileri uygulama öncesi ve sonrasında yürütülen yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışma, Kütahya ili Merkez ilçesinde yer alan Şehitler Ortaokulu'nda yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre belirlenen altı odak öğrenci oluşturmuştur. Bu odak öğrencilerle yüz yüze bireysel görüşmeler yapılmıştır. Ön-görüşme sonrasında Sosyal Bilgiler dersi, düğün ve bayram kutlamalarındaki değişim ve sürekliliğin algılanmasına ilişkin kazanıma uygun olarak yazılı kaynaklardan örnekler ve yerel halktan toplanan ses kayıtlarına yer verilerek içerik çeşitlendirilmiştir. Kazanım iki hafta sürmüş ve ikinci haftanın sonunda ön görüşme yapılan öğrencilerle yeniden bir araya gelinerek son-görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada ön-görüşme ve uygulama sonrası son-görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, görüşme kayıtları yazıya döküldükten sonra içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan analizler sonrasında bulgular; evlilik törenleri, sünnet törenleri, bayramlar ve çocuk gözüyle kültür aktarımı başlıkları altında incelenmiş; her başlık altında tema, alt tema ve kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda öğrencilerin günümüz düğün törenleri ve bayram kutlamalarına ilişkin genel bilgiye sahip oldukları, geçmişteki uygulamaların bir kısmını aile büyüklerinden duydukları, bir kısmını ise derste verilen örnekler sayesinde öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler kültürel aktarımın sağlanması için, kültürü oluşturan unsurların ebeveynler tarafından çocuklara öğretilmesi ve ebeveynlerin çocuklara model olması gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.

**Anahtar Kelimeler:** Kültür, sosyal bilgiler dersi, düğün ve bayram kutlamaları, değişim, süreklilik.

**EXTENDED SUMMARY****Introduction**

Both wedding ceremonies and festivals are among the most significant parts of culture and these rituals contain many cultural elements. In such celebrations some traditions are common while the others change or disappear over time. The analysis of the traditions and practices observed in wedding ceremonies and festivals may provide an opportunity to understand the students' perception of change and continuity. These cultural elements are covered in the sixth grade social studies course unit of "Turks on the silk way". It is thought that it is significant to analyze how students perceive and make sense of the change and continuity of such cultural values. Therefore, this study aims at uncovering how students perceive and make sense of the change and continuity in the framework of wedding ceremonies and festivals. In parallel to this aim the study attempts to answer the following research questions: (a) what do students know about the present and past wedding ceremonies and festivals?; (b) what are the similarities and differences in the past and present wedding ceremonies and festivals according to students?; (c) what do students think about the transfer of past cultural elements into present wedding ceremonies and festivals?

**Method**

The study was designed as a phenomenological research, which is part of qualitative research. The data of the study were collected through semi-structured interviews conducted both as a pre- and a post-test.

The participants of the study were six students who were attending Şehitler secondary school in the central district of Kutahya. They were chosen using the criterion sampling technique, which is one of the purposeful sampling methods. Interviews with the participants were carried out in face-to-face manner. Interview items were developed by the authors. Following expert feedback and a pilot study the items were revised to establish their validity and reliability.

Following the initial meetings with the students the implementation was carried out in the courses. The implementation included the lecture on wedding ceremonies and festivals to reveal their existing information about the topics. In addition, teachers also provided background information about wedding ceremonies and festivals and a discussion followed it. Then, the materials from the written sources were given to the students, which were about the past wedding ceremonies and festival rituals. In addition, they listened to recordings from local people to inform them about the local wedding ceremonies and festivals. Finally, the students were asked to make a comparison of the past and current wedding ceremonies and festivals in terms of the changes and continuity of cultural elements. Their observations and comparisons concerning the topic were discussed in the course.

Both pre- and post-implementation interviews were recorded. Following the transcription of the interview data the content analysis was employed.

**Findings (Results)**

The findings were analyzed under four headings: wedding ceremonies, circumcision feast, festivals and cultural transfer from the perspective of the participants. Each heading is given as follows together with sub-themes and categories.

Wedding ceremonies: This topic was analyzed under three themes: present wedding ceremonies, past wedding ceremonies and reflection from the past to the present.

Under the theme of present wedding ceremonies there are the following sub-themes and categories: the sub-theme of preparations, which included the categories of shopping; the sub-theme of henna night, which included the categories of dress and entertainment; the sub-theme of wedding process, which included the categories of gift of jewelry, wedding convoy, entertainment, pray and treat; the sub-theme of wedding environment, which included the category of *space*.

Under the theme of present wedding ceremonies there are the following sub-themes and categories: the sub-theme of wedding process, which included the categories of arrangement for marriage, marriage contract, tradition and practices; the sub-theme of wedding environment, which included the category of *space*.

Under the theme of reflection from the past to the present there are the following sub-themes and categories: the sub-theme of expectations about the process of marriage contract, which included the categories of bride's and groom's coming to the place where marriage contract is done, and of bride's not saying "yes" at the first turn; the sub-theme of the expectations about the wedding process, which included the categories of expectations about traditions and practices and of wedding duration; the sub-theme of arrangement for marriage, which included the category of not seeing of bride and groom each other.

Circumcision feast: This topic was analyzed under two categories; the current circumcision feast and the past circumcision feast.

Under the theme of the current circumcision feast there are the following sub-themes and categories: The sub-theme of pre- circumcision feast which included the categories of henna and circumcision; The sub-theme of circumcision day, which included the categories of convoy, meal, entertainment and religious rituals.

Under the theme of the past circumcision feast there are the following sub-themes and categories: The sub-theme of pre- circumcision feast which included the category of circumcision bed; The sub-theme of circumcision day, which included the categories of circumcision and circumcision of many boys.

Festival celebrations: It was analysed under the themes of the current festival celebrations, the past festival celebrations and the reflections from the past.

Under the theme of the current festival celebrations there are the following sub-themes and categories: The sub-theme of celebration of national days, which included the categories of preparations and ceremonies; the sub-theme of religious festival celebrations, which included the categories of preparations and celebrations; the sub-theme of seasonal festival celebrations, which included the category of jumping fire.

Under the theme of the past festival celebrations there are the following sub-themes and categories: The sub-theme of celebration of national days, which included the categories of place of celebrations, public involvement and enthusiasm; the sub-theme of religious festival celebrations, which included the categories of iftaar, visits, gift exchange and entertainment; the sub-theme of seasonal festival celebrations, which included the categories of lighting and jumping fire, egg painting, door fitting and making wishes.

Under the theme of the reflections from the past there are the following sub-themes and categories: the sub-theme of change, which included the categories of changes in the celebration of national days, changes in the celebration of religious festivals, changes in the celebration of seasonal festivals; the sub-theme of continuity, which included the categories of continuity in the celebration of national days, continuity in the celebration of religious festivals, continuity in the celebration of seasonal festivals.

Cultural transmission: Cultural transmission has two subthemes: transmission towards knowledge and transmission towards practice. Their categories as given as follows:

The sub-theme of transmission towards knowledge, which included the categories of cultural transmission, teaching of cultural elements; the sub-theme of transmission towards practice, which included the categories of cultural transmission, survival of cultural elements, and being a model for younger people.

### Conclusion and Discussion

The sixth grade students participated in the study is found to have significant information about the current wedding ceremonies and festival rituals. Their knowledge about the past practices seems to be gained through family members or through courses. Given that some students learned about the past activities, it seems that parents and the members of the society do not focus on transmission of cultural elements. On the other hand, some students reported that they would like to transmit some practices in future activities. It shows their concerns about losing the rich content and enthusiasm covered in the past celebrations.

Some participants reported that some of the past practices should continue, while the others reported that they should not. In order to maintain the continuity of traditions parents should be model for their children. In addition, through courses their awareness about traditions should be reinforced.

**GİRİŞ**

Öğretim programı, okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2009: 6). Öğretim programları, bireylerin ve toplumun ihtiyaçları ile ülkenin bireylerden ve toplumdaki beklentileri göz önünde bulundurularak hazırlanır. Bu ihtiyaç ve beklentileri karşılayamaz duruma geldiklerinde ise dönemin şartlarına göre ilgili kurumlar tarafından değiştirilerek güncel hale getirilir. Nitekim ülkemizde de birçok dersin öğretim programı bu doğrultuda yenilenmiştir. Bu değişimin yapıldığı derslerden birisi de Sosyal Bilgilerdir. İlköğretim 4-5-6-7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersinin öğretim programı, 2005 yılında yapılandırmacı yaklaşıma göre yeniden düzenlenerek MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından kabul edilmiş ve uygulamaya konulmuştur. Programın açıklamalar bölümünde, yapılan bu değişimde dünyadaki bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanan değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarının ve eğitim anlayışının, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçların ve ihtiyaç analizlerinin dikkate alındığı belirtilmiştir (MEB, 2005).

Yenilenen Sosyal Bilgiler programının temel yaklaşımı, bilgiyi üretmek ve kullanmak için gerekli beceri, kavram ve değerlerle öğrenciyi donatarak etkin bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı yetiştirmektir (Ata, 2011). Programı oluşturan temel öğelerden birisi olan beceri kavramı, “öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi ve yaşama aktarılması tasarlanan kabiliyetlerdir” şeklinde tanımlanmıştır (MEB, 2005). Sosyal Bilgiler Programı, ilköğretim 4-7. sınıf düzeyinde diğer derslerle birlikte dokuz beceriyi (eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, iletişim becerisi, araştırma becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, girişimcilik becerisi ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi) kazandırmanın yanında, kendine özgü altı beceriyi (gözlem becerisi, mekân algılama becerisi, zaman ve kronolojiyi algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, sosyal katılım becerisi ve empati becerisi) kazandırmayı da amaçlamaktadır. Sosyal Bilgilere özgü beceriler arasında sayılan değişim ve sürekliliği algılama becerisi, programda benzerlik ve farklılıkları bulma, zamanla oluşan süreklilik ve değişimi algılama, tarihsel olguları ve yorumları ayırt etme, geçmişteki problemleri ve nedenlerini tanıma, tarihsel bir problemin çözümüne alternatif çözümler bulma şeklinde aşamalandırılmıştır (MEB, 2005). Değişim ve süreklilik kavramları, özellikle öğrencilere tarihsel zaman ve kronoloji becerilerinin kazandırılmasında, tarihi olayların anlamlandırılmasında gerekli kavramlar olarak kabul görmektedir. Çünkü geçmişten günümüze yaşama ait unsurların bir kısmı değişirken diğerleri aynı kalmaktadır. Değişim ve sürekliliğe dayalı etkinlikler aracılığıyla öğrenciler, zaman içinde değişen ve değişmeyen unsurları gerekçeleriyle beraber ortaya koyarak üst düzey düşünme becerileri sergilemektedirler (Demircioğlu, 2011: 201). Sunal’a (1981: 438) göre değişim kavramının başlangıç noktası farklılıklardır ve çocuklara değişim ile ilgili herhangi bir etkinlik yaptırılacağına ilk olarak farklılıklar verilmelidir ve bu farklılıklar çocuklara gözlemlettirilmelidir. Ona göre farklılıklar gözlenmezse değişim tanınmaz (Akt: Tay vd., 2010).

Kültür, toplumların geçmişten devraldıkları ve kendilerinin de katkıda bulunarak sonraki kuşaklara aktardıkları maddi ve manevi öğelerin toplamıdır (Yamanlar, 2000: 8). Her milletin, her topluluğun kendine has bir kültürü

vardır. Kültür onu yaratmış olan milletin malıdır (Topçu, 2004: 16). Türk milletinin de dili, tarihi, edebiyatı, sanatı, dini, müziği, mimarisi, hukuk anlayışı ve olaylar karşısındaki davranışlarıyla kendine mahsus bir kültürü söz konusudur (Gömeç, 2006: 8). Bir millete ait kültürel öğelerin yeni nesillere anlatılması, kavratılması ve benimsetilmesi kültür aktarımı olarak ifade edilir. Kültürünü korumayan, gençlere aktarmayan milletler yabancı kültürlerin etkisiyle yok olurlar (Artun, 2006). Türkler tarih sahnesine ilk çıktıkları zamandan itibaren, gerek maddi gerekse manevi kültür birikimlerini yeni nesillere aktarmak için büyük çaba harcamışlardır. Özellikle yerleşik hayata geçmeleri ile birlikte bu birikimleri daha da artmıştır. Uygurlardan itibaren Türk kültürü her alanda bir değişim geçirmeye başlamış, bozkır kültürü yerini yavaş yavaş şehir kültürüne bırakmıştır. X. yüzyılda İslamiyet'i kabul eden Türkler, bu dini inancın kabullerine ters düşmeyen geleneklerini de sürdürmüşlerdir (Güzel ve Torun, 2005).

Düğün ve bayram kutlamaları da kültürün en önemli öğelerindedir ve ait olduğu kültürle ilgili çok sayıda özelliği içerisinde barındırır. Bu kutlamalardaki âdetler ve uygulamalar ait olunan milletin, benimsenen dinin, yaşanılan bölgenin, komşu olunan ülkenin özelliklerine göre şekillenmekte, bazen en küçük topluluklar arasında dahi farklılık göstermektedir. Aynı zamanda kutlamalar, kültürel aktarımın en yoğun olarak gerçekleştiği kültürel öğelerdir. Düğün ve bayram kutlamalarındaki bazı âdet ve uygulamalar süreklilik gösterirken bazıları ise zamanla değişmekte hatta yok olmaktadır. O nedenle düğün ve bayram kutlamalarındaki âdet ve uygulamalar, öğrencilerin değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin ne düzeyde olduğunun takip edilebileceği kültürel öğelerdir. Bu noktada sözü edilen kültürel öğelere Ortaokul Sosyal bilgiler dersi öğretim programında 6. sınıf "İpek Yolunda Türkler" ünitesinde de yer verilmiştir. Ünitenin 8. kazanımı "Örnek incelemeler yoluyla kutlama ve törenlerimizdeki uygulamaların kültürümüzü oluşturan unsurlarla ilişkisini değişim ve süreklilik açısından değerlendirir" şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2005). Öğretim programında da yer verilen bu kültürel değerlerin, değişim ve sürekliliğinin öğrenciler tarafından nasıl anlaşıldığına dair araştırmaların yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle, yapılan bu araştırmada, ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin düğün törenleri ve bayram kutlamalarındaki değişim ve sürekliliği nasıl algıladıklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- 6. sınıf öğrencileri günümüz düğün törenleri ve bayram kutlamaları hakkında ne kadar bilgiye sahiptir?
- 2- 6. sınıf öğrencileri geçmişteki düğün törenleri ve bayram kutlamaları hakkında ne kadar bilgiye sahiptir?
- 3- 6. sınıf öğrencilerinin gözüyle, günümüz düğün törenleri ve bayram kutlamaları ile geçmişteki tören ve kutlamalar arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir?
- 4- Öğrencilerin geçmişten günümüze kültürel unsurların aktarımına ilişkin görüşleri nelerdir?

### İlgili Araştırmalar

Safran ve Şimşek (2006) tarafından yapılan çalışmada, ilköğretim 4-8. sınıf (10-14 yaş arası) öğrencilerinde tarihsel zaman kavramı ve buna bağlı becerilerin gelişimi konusu ele alınmıştır. Araştırmacılara göre tarihsel zamanın; kronoloji bilgisi, kronoloji becerileri ve değişim ve süreklilik algısı olmak üzere üç ayağı vardır.

Bunlardan değişim ve süreklilik algısını; değişim ve süreklilik kavramlarını çeşitli örneklerle açıklayabilme ile değişim ve sürekliliğin farkında olarak geçmişten bugüne zihinsel bir sıralama yapma belirlemektir. Araştırmada çocukların değişim ve süreklilik algılarının; okul (sosyo-ekonomik çevre) ve sınıf düzeyi açısından dağılımının nasıl olduğuna cevaplar aranmıştır.

Özen ve Sağlam (2010) tarafından yapılan çalışmada, İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler öğretiminde değişim ve sürekliliği algılayışlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmacılara göre, değişim ve süreklilik algısı, öğrencilerde geçmiş zaman bilincinin oluşmasında ve Sosyal Bilgiler konularının öğrenilmesinde önemli katkılar sağlayabilir. Bu konudaki bir eksiklik öğrencilerde sağlıklı bir tarih bilincinin oluşumunu engellemektedir. Bu bağlamda geçmişin bilimsel bir anlayışla incelenmesi olarak tanımlanan tarihin, ilköğretim düzeyinde sağlıklı bir biçimde öğrenilmesi, değişim ve sürekliliğin doğru algılanmasını gerekli kılmaktadır. Araştırmada öğrencilerin değişimi, sürekliliği, geçmiş ve bugünü algılayabilme durumlarının nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tay, Kurnaz ve Taşdemir (2010) tarafından yapılan çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretimi kapsamında ilköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin nedensellik kavramına ilişkin bilgi ve becerilerinin ne düzeyde olduğu ve bunun sınıf ve okul (sosyo-ekonomik çevre) durumuna göre değişip değişmediği betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmacılara göre nedensellik kavramının öğretimsel öğeleri içerisinde sayılan değişim ve süreklilik olay, olgu ve nesnelerin zaman içindeki durumları ve devamlılıkları olarak tanımlanmıştır. Nedensellik açısından bakıldığında iki şey arasındaki nedensel ilişkinin doğru kurulabilmesi bu iki şeyin zaman içindeki durumlarının ve devamlılıklarının bilinmesini gerektirebilir. Çocukların nedensel ilişkileri kurabilmeleri bu değişim ve süreklilik algılarının ya da becerilerinin gelişimi ile yakından ilgilidir.

Çelikkaya (2011) tarafından yapılan çalışmada, Sosyal Bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyinin öğretmen görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, beceriler içerisinde yer alan değişim ve sürekliliği algılama becerisinin, Sosyal Bilgiler dersi tarafından öğrencilere kısmen kazandırıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

## YÖNTEM

### Araştırmanın Modeli

İlköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin düğün ve bayram kutlamalarındaki değişim ve sürekliliğe ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada nitel bir araştırma yöntemi olan fenomenoloji (olgubilim) kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma, insanların kendilerini ve çevrelerindeki dünyayı nasıl gördüklerini anlamaya odaklanır (Robson, 2015: 186). Bu yöntem, her katılımcıdan kendi fenomenal dünyasına odaklanmasını ve deneyimlerini (güncel ya da geçmiş) kendi terimleriyle tanımlamasını ister (Christensen vd., 2015: 409). Fenomenolojik yaklaşım etkili, duygusal ve sıklıkla yoğun insan deneyimlerini çalışmak için uygundur (Merriam, 2013: 26).



Çalışmadaki veriler görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk vd., 2010: 161). Görüşme (mülakat), güçlü bir veri toplama stratejisidir. Çünkü bu stratejide araştırmacı ve mülakat yapılan kişi arasında birebir etkileşim vardır. Görüşmelerde, mülakat yapılan kişiye soruların cevaplarını açıklamak için ve bir sorunun anlaşılır olup olmadığını belirlemek için geniş bir zaman sunulur (Teddlie ve Tashakkori, 2015: 271-272).

Yaygın kullanılan bir tipolojiye göre görüşmeler; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üçe ayrılır. Bu durum bir ölçüde aranan yanıtın "derinliği" ile ilişkilendirilebilir (Robson, 2015: 345). Çalışmada hem sabit seçenekli cevaplama hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştiren (Büyüköztürk vd., 2010: 163) yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı kullanılmıştır. Bu yaklaşım, bazı insanlardan daha yoğun ve çok, bazı insanlardan ise daha az sistematik ve yüzeysel bilgi edinilmesine yol açabilecek olan "görüşmeci yanlılığı veya öznelliğini" azaltır. Bu anlamda bu yaklaşım bir araştırmada, birden fazla görüşmecinin kullanılacağı durumlarda etkili bir biçimde kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 151).

#### Katılımcılar

Çalışma Kütahya ili Merkez ilçesinde yer alan Şehitler Ortaokulu'nda yapılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen öğrenciler amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 10). Örneklemedeki temel ölçüt öğrencilerin farklı akademik başarı düzeylerinde olması olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda okul yönetimi ve Sosyal Bilgiler ders öğretmeninden bilgi alınarak her birinde 1 erkek 1 kız öğrenci olacak şekilde akademik başarıları iyi düzeyde 2 öğrenci, orta düzeyde 2 öğrenci ve zayıf düzeyde 2 öğrenci olmak üzere toplam 6 odak öğrenci seçilmiştir. Seçilen öğrencilerin tamamı 6. sınıf öğrencileridir. Çalışmada, katılımcılardan yapılan doğrudan alıntılarda gerçek isimler yerine her birine verilen kod isimler kullanılmıştır.

#### Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecindeki işlem basamakları şu şekildedir:

- 1- Odak öğrencilerle ön görüşmenin yapılması,
- 2- Sosyal Bilgiler dersinin, düğün ve bayram kutlamalarındaki değişim ve sürekliliğin algılanmasına ilişkin kazanıma uygun olarak günümüz ve geçmiş düğün törenleri ve bayram kutlamalarına ilişkin olarak yazılı kaynaklardan örneklere ve yerel halktan toplanan ses kayıtlarına yer verilerek işlenmesi,
- 3- Odak öğrencilerle son görüşmenin yapılması,

Çalışmadaki veriler, uzman görüşleri alındıktan sonra pilot uygulaması yapılan ve sırası önceden belirlenmiş, tamamı açık uçlu sorulardan oluşan, standartlaştırılmış açık uçlu ön görüşme ve son görüşme formlarında yer

alan sorular öğrencilere yöneltilerek toplanmıştır. Görüşmeler okulun rehberlik servisinde yapılmış ve öğrenciler görüşme odasına teker teker alınmışlardır. Görüşmeler öğrencilerin bilgisi dâhilinde ses kayıt cihazıyla kayda alınmıştır. Bu kayıtlar analize tabi tutulmak üzere yazıya dökülmüştür.

### Verilerin Analizi

Araştırmada ses kayıt cihazıyla toplanıp yazıya aktarılan veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Bu bağlamda elde edilen veriler önce kodlanmış, kodlardan yola çıkılarak temalar bulunmuş, veriler kodlara ve temalara göre yeniden düzenlenmiş ve son olarak elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

### Veri Toplama Aracı

Görüşme formlarının hazırlanması için öncelikle araştırmacılar tarafından düğün ve bayram kutlamaları ile ilgili açık uçlu sorular yazılmıştır. Formlarda yer alan açık uçlu sorular, araştırma konusu hakkında genel bilgiye sahip ve nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman kişilerin incelemesine sunulmuş, alınan geri bildirimlere göre yeniden düzenlenmiştir. Formlarda yer alan soruların anlaşılabilir olup olmadığını test etmek için hedef grup içerisinde yer alan bir katılımcıya pilot uygulama yapılmıştır. Yeterince anlaşılmayan sorular değiştirilerek formlara son şekli verilmiştir. Miles ve Huberman'ın (1994: 64) güvenilirlik formülü kullanılarak yapılan hesap sonucunda güvenilirlik % 92 bulunmuştur.

### BULGULAR

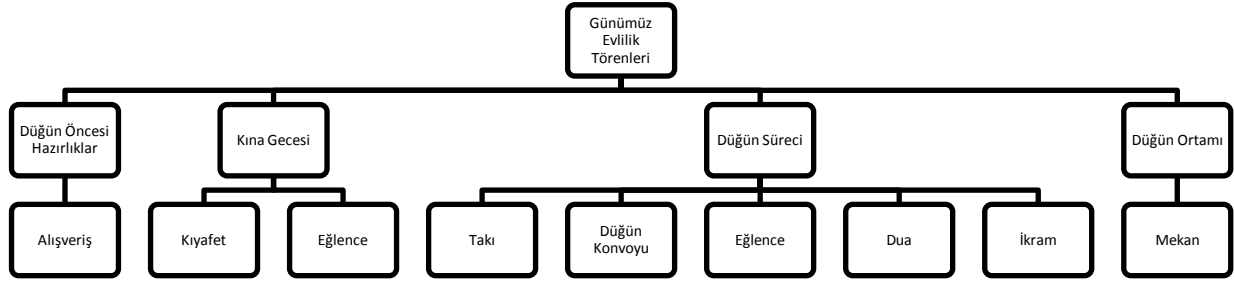
Bu bölümde çalışmadan elde edilen bulgular evlilik törenleri, sünnet törenleri, bayramlar ve çocuk gözüyle kültür aktarımı başlıkları altında incelenmiş; her başlık altında tema, alt tema ve kategoriler oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılarla bulgular desteklenmiştir.

### Evlilik Törenleri

Evlilik törenleri günümüz evlilik törenleri, geçmiş evlilik törenleri ve geçmişten günümüze yansımalar temaları altında incelenmiştir.

#### A- Günümüz Evlilik Törenleri

Ders öncesinde yapılan ön görüşmede, her bir katılımcıdan günümüz evlenme törenlerinin nasıl yapıldığını anlatmaları istenmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre günümüz evlilik törenleri teması altında oluşturulan alt temalar ve kategoriler Şekil 1'de verilmiştir.



**Şekil 1:** Katılımcıların Günümüz Evlilik Törenlerine İlişkin Görüşleri

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda günümüz evlenme törenleri teması dört alt temaya, alt temalar ise kategorilere ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili detaylar ve katılımcı görüşleri şöyledir:

#### 1- Düğün Öncesi Hazırlıklar

Evlilik töreni öncesinde yapılan hazırlıkları kapsayan bu alt tema altında *alışveriş* kategorisi oluşturulmuştur.

##### *Alışveriş*

Evlilik töreni öncesinde yapılan alışveriş ile ilgili olarak katılımcılardan sadece Aslı görüş bildirmiştir. Aslı bu aşamayı “Gelinlik, damatlık alıyorlar. Giysilerini alıyorlar. Sonra bazıları düğün salonları tutuyorlar. Eşyalarını, yemeklerini falan hazırlıyorlar. Sonra... Mesela... Erkek tarafı yüzük falan hazırlıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

#### 2- Kına Gecesi

Genellikle evlenme töreninden bir veya birkaç gün öncesinde kadınlar arasında yapılan kına gecesi, *kıyafet* ve *eğlence* kategorileri altında incelenmiştir.

##### *Kıyafet*

Kına gecesi kıyafetleri ile ilgili Aslı “Böyle kadın... Erkekler olmuyor, kadınların yanında. Kadın böyle kırmızı falan şalvar giyiyor. Yüzünü örtüyor.” şeklinde görüş bildirmiştir.

##### *Eğlence*

Geline kına yakılması, gelin ve damadın karşılıklı oynamaları, gelinin avcuna altın konulması, türküler okunması kına gecesi eğlenceleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kategori ile ilgili katılımcı görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Kına gecesinde gelin duruyor önde. Damat dışarıda duruyor. Kadınların şeysi olduğu için içeri girmiyor. Sadece kına yakılırken giriyor. Kına yakılıyor, oynuyor gelinle, sonra geri çıkıyor. Kına yakılırken gelin elini açmak istemiyor. Kaynanası, kaynanasıydı galiba altın getirirse öyle açıyor. Şey çalıyor, yüksek yüksek tepelere çalıyor, kına yakılırken o çalıyor.”

Aslı: “Kaynanası herhalde eline altın koyuyor. Sonra da şey sürüyor kına, sonra elini kapattırıyor, sonra işte ağlıyorlar, mağlıyorlar. Sonra başında falan dönüyorlar. Kendileri türkü söylüyorlar. Yüksek yüksek tepeye onu söylüyorlar.”

### 3- Düğün Süreci

Bu alt tema *takı, düğün konvoyu, eğlence, dua ve ikram* olmak üzere beş kategori altında incelenmiştir.

#### *Takı*

Katılımcılara göre evlenme törenine katılan misafirlerin hediyelerini sundukları aşama olan takı töreninde, evlenen çiftlere hediye olarak çeyrek altın ve para takılmaktadır. Bu aşama ile ilgili olarak katılımcıların görüşleri şöyledir:

Ahmet: “Sonra işte takılar takılıyor, para takılıyor.”

Kürşat: “Bazıları ise şey yapar, ancak masalarında otururlar, düğünün bitmesini beklerler, çeyrek takmaya gelen anneler falan. Çeyrek altın.”

#### *Düğün konvoyu*

Günümüz düğünlerinin önemli aşamalarından birisi olan araçlarla konvoy oluşturma ile ilgili altı katılımcıdan beşi görüş belirtmiştir. Katılımcıların düğün konvoyu ile ilgili görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Gelini evinden alıyorlar. Sonra dolaşıyorlar bir yerleri.”

Aslı: “Mesela arabaların içine bazıları davul, zurna falan koyuyorlar. Bir de fotoğrafçı koyuyorlar. İşte böyle kornalara basa basa gidiyorlar.”

#### *Eğlence*

Katılımcıların en fazla görüş belirttikleri kategorilerden birisi de düğün eğlencesidir. Katılımcılar düğün eğlencelerini şu ifadelerle anlatmışlardır:

Hülya: “Bazı düğünlerde davul-zurna falan oluyor, hani çalınıyor. Hani ama bazı düğünlerde çok farklı oluyor mesela. Bazı gittiğim düğünler hani mesela atıyorum halamın düğünü mesela... Orada hiç halamın düğününde hiç türkü falan çalmadı yani. Hep böyle yabancı müzikler falan çalmıştı. Ama normal günümüzdeki düğünlerde hala türküler, dans müzikleri falan yani o şekilde oluyor. Ben türkü çalmasını tercih ederim. Çünkü ne bileyim yani yabancı müzik sonuçta senin kültüründe pek bir şeyi yok yani. Türkü, hani kendi kültürüne has bir şey olduğu için türkü tercih ederim.”

Kürşat: “Yerli şarkılar çalınıyor genellikle. İnsanların en sevdiği şarkılardan, o tür düğüne özel şarkılardan. Hani bazı düğünlere özel şarkılar olur ya işte genellikle o tür müzikler çalınıyor. İşte damat ve gelin genellikle dans ederler arada. Sonra işte diğerleri de düğünü uzaktan izlerler veya yakından. Bazen onlarda katılırlar düğüne.”

Tuğba: “İlk başta gelinle damat giriyorlar içeri. Misafirler de konuklar da oturmuş oluyor yerlerinde. Sonra girdiklerinde ilk başta dansa kalkıyorlar genellikle İrem Derici, Mustafa Ceceli falan çalıyor. Sonra dans ediyorlar. Dans ederlerken gelinin kardeşi falan geliyor kocasıyla, onlar da dans ediyor. Sonra müzik bittiğinde yerlerine oturuyorlar. Sonra oyun havası falan çalıyor. Herkes ayağa kalkıyor, oynuyorlar.”

#### Dua

Düğünlerde dini içerikler de yer almaktadır. Katılımcılardan Ahmet bu konudaki görüşünü “Kur’an okunuyor. Ondan sonra eğer sünnet düğünü ise çocuk için veya evlenenler için, damat ve gelin için dua ediliyor.” şeklinde ifade etmiştir.

#### İkram

Katılımcılar, evlenme törenlerinde gelen misafirlere çeşitli ikramların yapıldığını ve bu ikramların düğün yemeği, kola, pasta, kek ve kurabiye gibi yiyecekler olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların ikramlar ile ilgili açıklamaları şöyledir:

Tuğba: “İkramlar da oluyor. Et, pilav sonra patates oluyor, kola oluyor.”

Kürşat: “Düğün pastası genellikle. Gördüğümde genellikle düğün pastaları hep beyaz oluyor benim gördüğüm üzere. İşte genellikle pasta ikram ediyorlar veya kek, kurabiye de. Bu tür ikramlarda bulunuyorlar.”

#### 4- Düğün Ortamı

Bu alt tema altında *mekân* kategorisi oluşturulmuştur.

#### Mekân

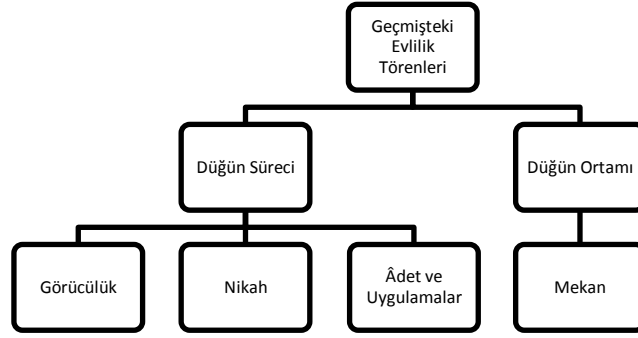
Evlenme törenlerinin yapıldığı mekân ile ilgili olarak katılımcılar, üç farklı mekândan bahsetmişlerdir. Bu mekânlar düğün salonu, sokaklar ve köylerdeki büyük alanlardır. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

Hüseyin: “Düğün salonunda yapılıyor. Köyde böyle büyük alanda yapıyorlar, köydeki büyük bir alanda yapıyorlar.”

Ahmet: “Düğünler çoğunlukla düğün salonlarında oluyor veya sokaklarda oluyor.”

**B- Geçmişteki Evlilik Törenleri**

Dersin bitiminde ön görüşme yapılan katılımcılarla yeniden bir araya gelinmiş ve katılımcılara “Geçmiş evlenme törenleri ile günümüz evlenme törenleri arasında en çok dikkatini çeken farklılık veya olay nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların son görüşmelerde verdiği cevaplara göre geçmiş evlilik törenleri teması altında oluşturulan alt temalar ve kategoriler Şekil 2’de verilmiştir.



**Şekil 2:** Katılımcıların Geçmiş Evlenme Törenleri ile Günümüz Evlenme Törenleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Görüşleri

Yapılan son görüşmelerde, katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda geçmişteki evlilik törenleri ile günümüzdeki evlilik törenleri arasındaki temel farklılıklar iki alt temaya ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili detaylar şöyledir:

**1- Düğün Süreci**

Bu alt temada, katılımcıların görüşlerine göre oluşturulan kategoriler *görücülük, nikâh, âdet ve uygulamalardır.*

**Görücülük**

Katılımcılar, gelin ve damadın birbirini görmeden evlilik kararı almalarını geçmiş düğünler ile günümüz düğünleri arasındaki farklılık olarak belirlemişlerdir. Bu konudaki katılımcı görüşleri şöyledir:

Kürşat: “Bir de dikkatimi çeken şeylerden biri de düğün neydi? Gelin ve damat birbirlerini hiç görmüyorlar. O dikkatimi çekti biraz. Günümüzde pek yok.”

Hülya: “Mesela şimdi bir gelinle damat birbirini görmemesi açıkçası biraz değişik yani. Sonuçta birbirlerini görmeden yani evlenmeleri bana biraz değişik geldi.”

Ahmet: “Gelin ve damat hani sadece nikâhta ve düğünlerde görüşebiliyormuş. Yani göstermiyorlarmış birbirlerine.”

**Nikâh**

Nikâh kategorisinde katılımcılar, gelin ve damadın nikâha ayrı arabalarla gitmelerini, gelinin nikâh memurunun “bu beyefendiyle evlenmek istiyor musunuz?” sorusuna ilk seferde evet dememesini ve günümüz ulaşım araçları yerine faytonların kullanılmasını farklılıklar olarak belirlemişlerdir. Bu durumlar ile ilgili katılımcı görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Ayrı ayrı arabalarla gitmeleri gelinle damadın. Günümüzde bir arabada gidiyorlar ve bir de eskiden araba pek yokmuş. O yüzden faytonlarla falan giderlermiş.”

Kürşat: “Geline üç defa soruyorlarmış. Bu oğlanı istiyor musun diye. Hep ikisinde susuyormuş üçüncüsünde evet diye bağıryormuş. Benim en çok bu dikkatimi çekti. Damat ve gelin farklı arabalarda, aynı arabada değil de farklı arabalarda gidiyormuş. Günümüzde şu anda aynı arabada gidiyorlar. Ama o zamanlarda farklı arabalarda gidiyorlarmış.”

#### *Âdet ve Uygulamalar*

Geçmiş düğünlerdeki bazı âdet ve uygulamalar katılımcılar tarafından farklılık olarak tespit edilmiştir. Bu âdet ve uygulamalar daha çok gelinin oğlan evine indirildiği sırada yapılan bazı ritüellerdir. Bunlar kapıya bal sürülmesi, gelinin ayağıyla testi kırması, girişe post serilmesi ve gelinin posta basarak içeri girmesi, gelinin üzerinden şeker, buğday, pirinç saçılması gibi ritüellerdir. Ayrıca beyaz gelinlik yerine üçetek adı verilen yerel kıyafetin gelinlik olarak giyilmesi de yine günümüz düğünlerinden farklılık olarak görülmüştür. Bu konulardaki katılımcı görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Gelin eve girerken kapıya bal sürüyorlarmış, o dikkatimi çekti. Tatlı dilli olsun diye. Sonra gelinin ayağının orada testi kırıyorlarmış. O da dikkatimi çekti.”

Aslı: “Kafasından şeker falan şey serpiyorlarmış. Para, buğday, pirinç ve şeker. Bazı düğünlerde şeker serpiliyor ama buğdayla pirinç serpilmiyor artık. O hani gelin içeri girerken post yayıyorlarmış. Testi falan kırıyorlarmış.”

Ahmet: “Yani dualarını bir şeyler yaparak gösteriyorlar. Mesela kapılarına bal sürerek, gelinin böyle şey daha tatlı dilli olmasını istiyorlarmış. Sonra işte post seriyorlarmış mesela. Hani böyle biraz daha dualarını hani davranışlarıyla gösteriyorlarmış.”

Hülya: “Benim aslında daha çok dikkatimi çeken şey yani hani nasıl diyeyim hani gelinin kapıya bal sürülmesi, işte gelin almada testi kırılması çünkü bu gibi hani buğday, pirinç dökülmesi falan bunlar ne bileyim benim daha çok ilgimi çeken şeyler oldu. Hani öbürlerinden çok ve o zamanda gelinlik olmaması, üç etek giymeleri biraz hani dikkatimi çekti.”

## 2- Düğün Ortamı

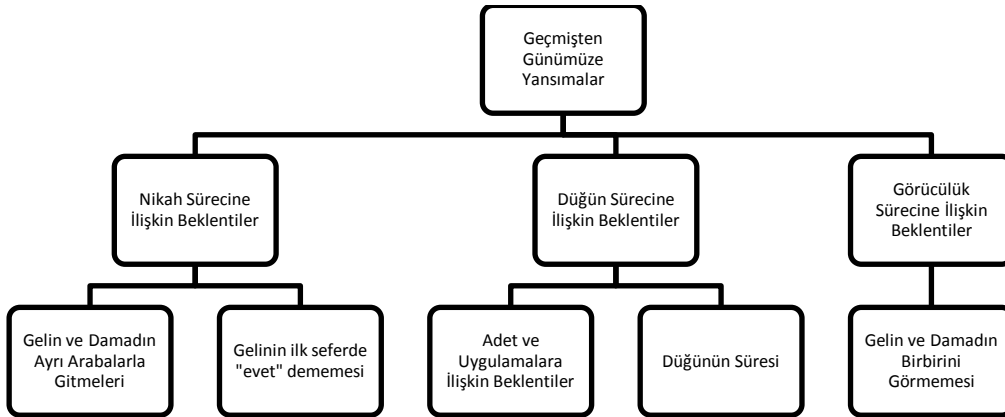
Bu alt tema altında *mekân* kategorisi oluşturulmuştur.

### *Mekân*

Evlenme törenlerinin yapıldığı mekân ile ilgili olarak Aslı “Şimdiki gelenleri salonda ağırlıyorlar. Böyle, işte onlar salonda yapıyorlar ama eski zamandaki, geçmiş zamanda salon yokmuş. Kapıların önlerinde, konaklarda yapılmış.” ifadesini kullanmıştır.

### **C- Geçmişten Günümüze Yansımalar**

Katılımcıların son görüşmelerdeki “Geçmişteki düğün adetlerinden hangisinin bugün de devam etmesini isterdin?” ve “Bugünü ve geçmiş düğünleri düşünerek sana nasıl bir düğün yapılmasını isterdin?” sorularına verdikleri cevaplara göre oluşturulan geçmişten günümüze yansımalar teması, alt temalar ve kategoriler Şekil 3’te verilmiştir.



**Şekil 3:** Katılımcıların Geçmiş Evlenme Törenlerinden Günümüze Aktarmak İstedikleri Uygulamalar

### 1- Nikâh Sürecine İlişkin Beklentiler

Bu sürece ilişkin görüş bildiren Kürşat isimli katılımcının beklentileri iki kategori halinde aşağıda verilmiştir.

#### *Gelin ve Damadın Ayrı Arabalarla Gitmeleri*

Gelin ve damadın nikâh salonuna gidilirken farklı araçlarla götürülmelerinin günümüzde sürdürülmesini isteyen Kürşat bu isteğini şu ifadelerle anlatmıştır:

“Eski düğün törenleri daha hoş daha dikkat çekici. Farklı arabalarda gitmek hoşuma gitti. Arabalar aynı anda gitsin, aynı araba değil de mesela damadın bulunduğu araba sağda olsun gelinin bulunduğu araba solda olsun.”

#### *Gelinin İlk Seferde "Evet" Dememesi*



Gelinin nikâh kıyılırken nikâh memurunun evlenmeyi kabul edip etmemesine ilişkin sorduğu soruya ilk seferde evet dememesini “Gelinin iki defa susması üçüncüde bağırması hoşuma gitti. Onu hem kız istemede hem de düğünlerde yapsalar bence daha iyi olur.” şeklinde ifade eden Kürşat, aynı uygulamanın günümüzde de sürdürülmesini istemiştir.

## 2- Düğün Sürecine İlişkin Beklentiler

Bu alt temada katılımcıların görüşlerine göre *âdet ve uygulamalara ilişkin beklentiler ve düğünün süresi* olmak üzere iki kategori oluşturulmuştur.

### *Âdet ve Uygulamalara İlişkin Beklentiler*

Katılımcılar, geçmiş düğünlerdeki bazı âdet ve uygulamaların günümüzde de devam ettirilmesini istemişlerdir. Bu âdet ve uygulamalar, gelinin oğlan evine indirildiği sırada yapılan kapıya bal sürülmesi, gelinin ayağıyla testi kırması, giriş post serilmesi, gelinin üzerinden şeker saçılmasıdır. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Bal sürmelerinin, testi kırmalarının falan devam etmesini isterdim. Ama bazı düğünlerde oluyor ama çok az ben hepsinde olmasını isterdim. Çok güzel adetler bence. Ben sevdim onları. Ben de aynılarının yapılmasını istiyorum açıkçası ve böyle ayağımın önünde testi kırılmasını sonra kapıya bal sürülmesini bir de neydi post sermeyi isterim.”

Aslı: “O testi şey kırabilirler yani o olur. Bereket falan getiriyormuş güzel bir şey.”

Ahmet: “Kapıya bal sürme mesela, onlar falan olsaydı daha iyi olurdu bence hani.”

Hüseyin: “Geçmişteki... Şeker atılıyor ya gelinin üstüne onun olmasını isterdim.”

Hülya: “Ben kendime bütün yani bütün adetlerimizin, geleneklerimizin, göreneklerimiz hani olduğu bir düğün olmasını isterdim. Yani hepsi birbirinden eksik olmasını istemem açıkçası.”

### *Düğünün Süresi*

Katılımcılardan Hüseyin, düğünün süresine ilişkin beklentisini şu cümlelerle ifade etmiştir: “Nikâh salonunda işte orda... İki gündü ya normaldeki düğünler, üç gün olmasını isterdim. Daha uzun süreli bir düğün olsun.”

## 3- Görücülük Sürecine İlişkin Beklentiler

Bu sürece ilişkin görüş bildiren Ahmet’in beklentisi, *gelin ve damadın birbirini görmemesi* kategorisi altında verilmiştir.

### *Gelin ve Damadın Birbirini Görmemesi*

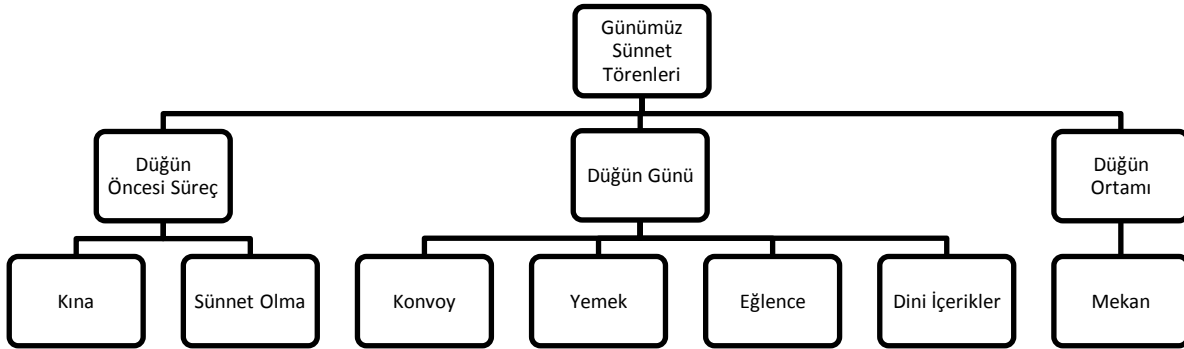
Geçmiş düğünlerdeki gelin ve damadın birbirlerini görmeden evlenmelerinin günümüzde de sürdürülmesini isteyen Ahmet bu isteğini şu cümleler ile anlatmıştır: “Birbirlerini eğer görürlerse yani ön yargılı olabilirler. Yani istemeyebilirler birbirlerini. O yüzden görmemeleri daha iyi.”

### Sünnet Törenleri

Bu bölümde sünnet törenleri, günümüz sünnet törenleri ve geçmiş sünnet törenleri olmak üzere iki tema altında incelenmiştir.

#### A- Günümüz Sünnet Törenleri

Ders öncesinde yapılan görüşmede katılımcılara “Günümüz sünnet törenlerinde neler yapılıyor?” sorusu yöneltilmiş, erkek katılımcılardan kendi sünnetini, kız katılımcılardan ise kardeşinin ya da katıldığı komşu/akraba sünnetini anlatması istenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan günümüz sünnet törenleri teması, alt temalar ve kategoriler Şekil 4’te verilmiştir.



Şekil 4: Katılımcıların Günümüz Sünnet Törenlerine İlişkin Görüşleri

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda günümüz sünnet törenleri teması üç alt temaya, alt temalar ise kategorilere ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili detaylar ve katılımcı görüşleri şöyledir:

#### 1- Düğün Öncesi Süreç

Bu süreç *kına* ve *sünnet olma* kategorileri altında incelenmiştir.

##### *Kına*

Katılımcılardan Kürşat kendi sünnet düğününden önce kına gecesi yapıldığını şu ifadelerle anlatmıştır: “Benim sünnet düğünümünden önce kına gecesi yapmıştık. Kına gecesinde genellikle tüm akrabalarımızı, tanıdığımızı, dostlarımızı, herkesi çağırıyoruz. Biz kına gecemizi bodrumda yapmıştık. Bodrumu temizlemiştik. Kına gecesinden önce. Hatta babam bodruma hoparlör falan takmıştı. Bilgisayarı koymuştu. Bağlamıştı. Müzik açıyordu, işte dans ediyorlardı herkes. Masa koymuş. Hatta benim Mustafa diye arkadaşım vardı. Genellikle biz Mustafa’yla kına gecesinde şey yapmıştık. Masada oturmuştu. Yemek yiyorduk genellikle.”

### Sünnet Olma

Katılımcılar, sünnet töreni düzenlenen erkek çocuğunun sünnet edilmesinin düğünden çok önce gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Ancak sünnet töreniyle aynı gün sünnet edildiğini ifade eden bir katılımcı da bulunmaktadır. Katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Tuğba: “Önceden sünnet olmuştu hastanede. İyileştikten sonra düğün yapıldı.”

Ahmet: “Sünnet düğünüm yapıldığında 10 veya 11 yaşındaydım. Sünnetim ben 11 aylıkken olmuş.”

Hüseyin: “10 yaşındaydım. Sünneti aynı gün oldum.”

### 2- Düğün Günü

Bu süreç *konvoy, yemek, eğlence ve dini içerikler* kategorileri altında incelenmiştir.

#### Konvoy

Sünnet düğünlerinde araç konvoyu oluşturulduğunu ifade eden katılımcıların görüşleri şöyledir:

Hüseyin: “İşte başladığı zamandan önce kovboy da çıktı kovboy çıktı. Köyün.. Ko.. onu söyleyemiyorum ben ya. Bizim köyün etrafında bir tur dönüyor. Dönüyor işte arabalarla.”

Tuğba: “Sünnet çocuğunu alınca konvoy oluyor. Konvoyda böyle arabalar arka arkaya diziliyor, konvoy yapıyorlar. Sonra da düğün salonuna geliyorlar. Öyle oluyor.”

#### Yemek

Sünnet düğünlerinde katılımcılara yemek ikram edilmektedir. Bu konuyu katılımcılardan Hüseyin: “Köyde yaptık düğünü. İşte sabahleyin düğün başladı. Oyun havaları falan çaldılar sonra herkese yemek ikram edildi.” şeklinde açıklamıştır.

#### Eğlence

Eğlence tıpkı evlilik törenlerinde olduğu gibi sünnet törenlerinin de önemli unsurlarından birisidir. Katılımcılar sünnet törenlerinde oyun havaları eşliğinde oynandığını, dans edildiğini, mehter ve efe gösterileri yapıldığını ifade etmişlerdir. Yine sünnet çocuğuyla fotoğraf çekimi de yapılmaktadır. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Kuzenimin olmuştu en son ailesiyle birlikte ilk başta içeriye girmişlerdi. Evlenme törenindeki gibi dans ettiler ilk başta. Onun ablası vardı. O da ablasıyla beraber dans etti. Sonra yemek yedik. Sonra işte herkes toplandı. Böyle oyun havası falan oynandı. İşte herkes oynadı falan. Fotoğraf çekildiler.”

Kürşat: “Genellikle herkes şeydi, danslıydı. Dans yapıyorlardı. Davulcular gelmişti.”

Hülya: “Bir tane katıldım o da bu sene. Yani bir çocuk, yani sonuçta bu sünnet düğünü. Yani nasıl diyeyim, çok öncelerden gelmiş bir şey olduğu için. Şimdi nasıl diyeyim ortada hani düğünden hani çok fazla bir farkı yok. Ama nasıl diyeyim böyle hani bazen mehterler, efeler falan sünnet olduğu için daha fazla yaygın oluyor sünnet düğünlerinde. Yani aynı türkülerle, işte mehter marşlarıyla falan çocuk çıkarılıyor. Öyle düğünler oluyor.”

Ahmet: “Sonra biz efeleri çağırmıştık, onlar işte oynadı.”

### Dini İçerikler

Sünnetlerde dini içerikler de yer almaktadır. Kur’an-ı Kerim okunması, ilahi okunması ve dua edilmesi sünnet törenlerindeki dini içeriklerdir. Bu konuda Ahmet: “İlahiler çalındı. Sonra işte bize yemekler dağıtıldı. O sırada Kur’an da okundu. Ondan sonra dua edildi.” şeklinde görüş bildirmiştir.

### 3- Düğün Ortamı

Bu alt tema altında mekân kategorisi oluşturulmuştur.

### Mekân

Katılımcılar, sünnet düğünlerinin yapıldığı mekânlar olarak düğün salonlarını, evlerin önlerini ve köylerdeki geniş alanları belirtmişlerdir.

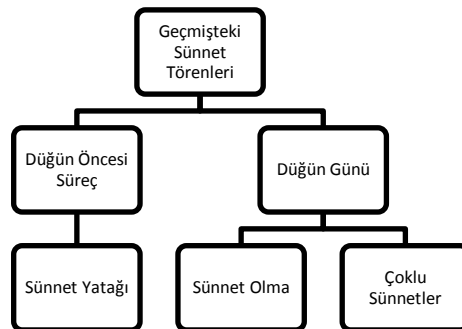
Hüseyin: “Bizim köyde büyük kahve gibi bir yer var, alanı büyük. Orada oluyor çoğu düğünler. Bazen de evin önünde yapılıyor.”

Kürşat: “Kuzenimin evinin hemen önünde yapmıştık. Akşam yapmıştık. Akşam gibiydi.”

Ahmet: “İlk olarak konvoyla başladık işte. Ondan sonra düğün salonuna geldik.”

### B- Geçmişteki Sünnet Törenleri

Ders sonrasında yapılan son görüşmede katılımcılara “Eski sünnet törenleriyle günümüzdekilerin arasında farklılık var mı? Nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre geçmiş sünnet törenleri teması altında oluşturulan alt temalar ve kategoriler Şekil 5’te verilmiştir.



Şekil 5: Katılımcıların Geçmiş Sünnet Törenleri ile Günümüz Sünnet Törenleri Arasındaki Farklılıklara İlişkin Görüşleri

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda geçmişteki sünnet törenleri ile günümüzdeki sünnet törenleri arasındaki temel farklılıklar iki alt temaya ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili detaylar şöyledir:

#### 1- Düğün Öncesi Süreç

Bu süreç ile ilgili *sünnet yatağı* kategorisi oluşturulmuştur.

##### *Sünnet Yatağı*

Geçmiş düğünlerde sünnet çocukları için hazırlanan yatakların günümüzden farklı olduğunu ifade eden katılımcıların görüşleri şöyledir:

Ahmet: "Eskiden düğün yatakları oluyormuş. Çok böyle şaşaalı oluyormuş. Yani ahenkli oluyormuş. Şimdi hani daha çok düğün salonlarında oluyor yani. Öyle düğün, sünnet yatağı falan olmuyor."

Hülya: "Şimdi nasıl diyeyim sünnet yatakları çok fazla süsleniyormuş o zaman, biraz daha fazla süsleniyormuş."

#### 2- Düğün Günü

Bu süreç *sünnet olma* ve *çoklu sünnetler* başlıklarıyla iki kategoride incelenmiştir.

##### *Sünnet Olma*

Katılımcılara göre, geçmiş sünnet törenlerinde, çocukların düğün günü evde sünnet edilmeleri günümüz düğünlerinden farklıdır. Katılımcılar bu durumu şöyle ifade etmişlerdir:

Hülya: "Sünneti, çocuklar sünnet düğünü olduğu gün olurlarmış. Şimdi artık önceden de oluyor. Mesela benim kardeşim geçen sene oldu ama bu sene düğünü olacak. O yüzden yani onun o hani bu artık böyle değil. Yani artık önceden yapılıp, sonra düğün yapılıyor."

Ahmet: "Sünnet düğünü sünnetin hemen ardından yapılıyorymuş. Yani bizim zamanımızda bu böyle olmuyor."

Kürşat: "Sünnet düğününde sünnet ediyorlar. Şimdi sünnetten önce şey yapıyorlar, sünnet ediyorlar onları. Ama o zamanlarda sünnet düğününde."

Hüseyin: "Eskiden evde kesiliyorlarmış. Bu andaki zamanlarda bazıları doktorda kesiliyor."

Tuğba: "Eski sünnet törenlerinde böyle sünnet gününde sünnet olurmuş çocuklar, sünnet düğün gününde."

##### *Çoklu Sünnetler*

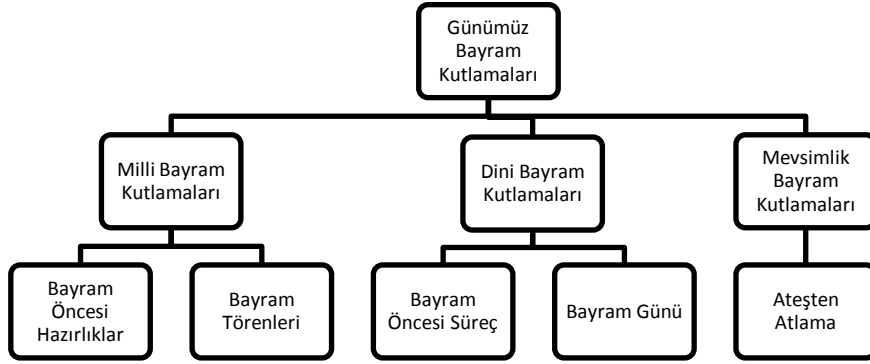
Geçmiş sünnet törenlerinde birden fazla çocuğun sünnet töreninin aynı anda yapılması katılımcılardan Tuğba tarafından farklılık olarak belirtilmiştir. Katılımcının ifadesi şöyledir: “Bir tane çocuk olmazmış galiba birden fazla çocuk olurmuş. Yaşları da üç, dört, beş öyle olurmuş.”

### Bayram Kutlamaları

Bu bölümde bayram kutlamaları günümüz bayram kutlamaları, geçmiş bayram kutlamaları ve geçmişten günümüze yansımalar temaları altında incelenmiştir.

#### A-Günümüz Bayram Kutlamaları

Ders öncesinde yapılan ön-görüşmede katılımcılara günümüz milli, dini ve mevsimlik bayramların hangileri olduğu, bayramların nasıl kutlandığı konularında sorular sorulmuştur. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre oluşturulan günümüz bayramları teması, alt temalar ve kategoriler Şekil 6’da verilmiştir.



Şekil 6: Katılımcıların Günümüz Bayram Kutlamalarına İlişkin Görüşleri

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda günümüz bayram kutlamaları teması üç alt temaya, alt temalar ise kategorilere ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili detaylar ve katılımcı görüşleri şöyledir:

#### 1- Milli Bayram Kutlamaları

Katılımcılara öncelikle “*Milli bayramlarımız hangileridir?*” sorusu yöneltilmiştir. Altı katılımcıdan beşi tarafından *23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı*, *29 Ekim Cumhuriyet Bayramı* ile *19 Mayıs Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı* hatırlanabilmiştir. *30 Ağustos Zafer Bayramı* ise sadece üç katılımcı tarafından hatırlanabilmiştir. Bu alt tema altında *bayram öncesi hazırlıklar* ve *bayram törenleri* kategorileri oluşturulmuştur.

#### Bayram Öncesi Hazırlıklar

Katılımcılar, bayram öncesinde sınıfların, okulun ve sokakların süslenecek bayrama hazırlandığını belirtmişlerdir. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

Aslı: “Okulu, sınıfı süslüyoruz. Balon, bayrak öyle bir şeyler asıyoruz.”

Kürşat: “23 Nisan’da genellikle dışarda falan dolaşırken hep görüyorum. 23 Nisanınız kutlu olsun diye bayraklar, panolar asılıyor her tarafa. Sınıfta genellikle cama bayrak asıyorlar. Sonra her tarafa dediğim gibi.”

Tuğba: “İlk başta sınıfları falan süslüyoruz, bir gün önceden falan böyle bayraklarla, Atatürk’ün resimleriyle süslüyoruz.”

### *Bayram Törenleri*

Katılımcılar, bayram törenlerinde genellikle günün anlam ve önemini belirten konuşmaların yapıldığını, şiirlerin okunduğunu, koro ve halk oyunları gösterilerinin sergilendiğini belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konudaki görüşleri şunlardır:

Tuğba: “O gün olunca da törenler yapılıyor, şiirler okunuyor, sonra değişik değişik aktiviteler yapılıyor. Halk oyunları falan oluyor bazen.”

Hüseyin: “23 Nisan gününde herkes işte okulda toplanıyordu. Konuşma yapılıyordu. Günün anlam ve önemini işte anlatıyorlardı. Şiir okunuyordu. Böyle geçiyordu yani.”

Hülya: “19 Mayıs’ta ben kendim türkü söylemiştim. Koro halinde söylemiştik. Ben de vardım. Aynı, türküler söylenmişti. Öğretmenler oyun oynamıştı. Böyle eğlenceleri şey yapmışlardı. Biz de seyretmiştik. O şekilde müzikler falan çalmıştı. Öyle geçmişti.”

### *2- Dini Bayram Kutlamaları*

Katılımcılara öncelikle “*Dini bayramlarımız hangileridir?*” sorusu yöneltilmiştir. Altı katılımcının tamamı tarafından *Ramazan Bayramı* ve *Kurban Bayramı* hatırlanabilmiştir. Bu alt tema altında *bayram öncesi süreç* ve *bayram günü* kategorileri oluşturulmuştur.

### *Bayram Öncesi Süreç*

Dini bayramlar öncesindeki süreç ile ilgili olarak katılımcılardan Kürşat “Şimdi akrabalar gelecek ne de olsa diye evi süpürmekle başlıyoruz. Temizlik yapıyoruz.” ifadeleriyle bayram temizliğine, Tuğba “Şeker falan almaya gidiyoruz kolonya falan. Sonra bir de bayramlık alıyoruz.” ifadeleriyle bayram alışverişine ve yine Kürşat “Kurban bayramında biraz farklı. Genellikle onda inek, dana, koyun bulmaya çalışıyoruz, kesmek için.” ifadeleriyle kurbanlık alımına vurgu yapmışlardır.

### *Bayram Günü*

Katılımcılar, günümüz dini bayramlarında bayram günü yapılanları, bayram namazının kılınması, bayram ziyaretlerinin yapılması, bayramlaşma, ikramlar ve (Kurban Bayramı'nda) kurbanlıkların kesilmesi olarak belirlemişlerdir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri şöyledir:

Hülya: "Ramazan Bayramı yani ilk sabahı babalarımız, işte erkekler namaza gidiyor sabah. Ondan sonra işte biz de uyanıyoruz falan. O şekilde kahvaltı ediliyor. İşte sonra el öpülmeye gidiliyor, şeker toplanıyor, para toplanıyor, o şekilde geçiyor."

Kürşat: "Bayram namazını da yapıyoruz. Genellikle ben pek bayram namazına gitmedim. Aile büyükleri her zaman gidiyordu bayram namazına. Genellikle ben uyuyakalıyordum. O yüzden pek götüremiyorlar."

Ahmet: "Kurban Bayramı'nda bayram namazı kılınır ilk olarak. Ondan sonra işte eğer insanların durumları varsa kurbanlarını alır keserler. Sonra yine ikinci ve üçüncü günleri akrabalar ziyaret edilir."

Aslı: "Anneannelere gidiyoruz. Babaannelere gidiyoruz. Ellerini öpüyoruz. Şeker, para ve böyle eşyalar veriyorlar."

Tuğba: "Bayram geldiğinde de bize misafirlere geliyor. Onlara şeker, kolonya falan dağıtıyoruz. Küçüklere babam para falan veriyor. Sonra yemek yiyoruz. Sonra gidiyorlar. Birileri geliyorlar, gidiyorlar. Büyüklerimize ziyarete gidiyoruz. Babamın büyüklerine falan. Onlar da aynı şekilde yemek hazırlıyorlar. Bazen tok olduğumuzda yemiyoruz. Şeker, kolonya, kola, meyve suyu öyle ikramlar dağıtıyorlar."

### 3- Mevsimlik Bayram Kutlamaları

Katılımcılara "Nevruz ve Hıdırellez'i duydu mu? Bunlar hakkında ne biliyorsun?" sorusu yöneltilmiştir. Altı katılımcının birisi Nevruz ve Hıdırellez hakkında hiçbir bilgisinin olmadığını, dört katılımcı sadece Hıdırellez ile ilgili, bir katılımcı ise sadece Nevruz ile ilgili bilgisinin olduğunu bildirmiştir. Bu alt tema altında *ateşten atlama* kategorisi oluşturulmuştur.

#### *Ateşten Atlama*

Katılımcıların Nevruz ve Hıdırellez kutlamaları ile ilgili hatırladıkları en önemli etkinlik ateş yakılması ve onun üzerinden atlanmasıdır. Bu etkinlikle ilgili olarak katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır:

Ahmet: "Nevruzda insanlar geceleri işte sokaklarda olurlar, ateşler yakarlar, onların üstlerinden atlarlar. Kutlama yaparlar yani."

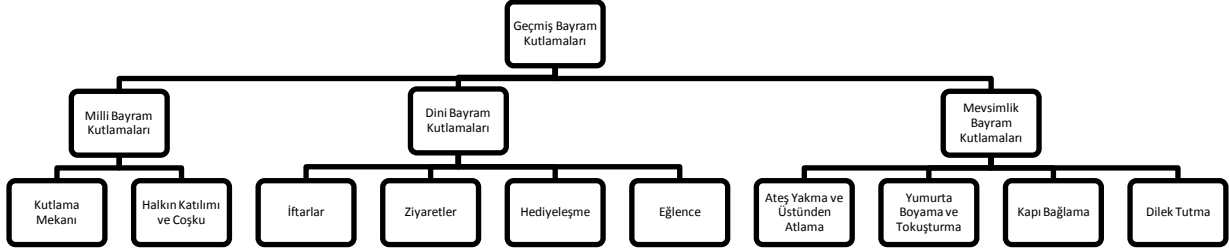
Hülya: "Ateş yakılıyordu sanırım. Sonra o ateşin üstünden böyle atlanıyordu falan. Öyle bir bayram ya. Böyle tekerleğin içinde ateş yakılıyordu."

Tuğba: "Lastikler oluyor. Lastikleri üst üste koyuyoruz. Akşam vakti. Ateş yakıyoruz sonra üstünden atlıyoruz."



## B- Geçmiş Bayram Kutlamaları

Ders sonrasında yapılan son görüşmede katılımcılara “Geçmiş milli, dini ve mevsimlik bayramların kutlanmasında dikkatinizi çekenler nelerdir” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre geçmiş bayram kutlamaları teması altında oluşturulan alt temalar ve kategoriler Şekil 7’de verilmiştir.



Şekil 7: Katılımcıların Geçmiş Bayram Kutlamalarına İlişkin Görüşleri

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda geçmiş bayram kutlamaları teması üç alt temaya, alt temalar ise kategorilere ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili detaylar ve katılımcı görüşleri şöyledir:

### 1- Milli Bayram Kutlamaları

Bu alt tema altında *kutlama mekânı*, *halkın katılımı ve coşku* kategorileri oluşturulmuştur.

#### *Kutlama Mekânı*

Katılımcılar geçmiş bayram kutlamalarının stadyumlarda, okullarda ve çayır gibi büyük alanlarda yapıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca bir katılımcı askeri bandoların varlığından söz etmiştir. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Stadyumlarda kutlanıyormuş ama şimdi okullarda falan kutlanıyor. Bir de asker bando takımları mı ne varmış onlar şimdi yok yani.”

Hüseyin: “Okullarda ve çayır gibi büyük alanlarda kutlamalar yapılmıyormuş.”

Ahmet: “İşte böyle stadyumlara falan gidiyorlarmış. Oradaki gösterilere katılıyorlarmış. İşte ondan sonra okulda kutlamalar yapıyorlarmış.”

#### *Halkın Katılımı ve Coşku*

Katılımcılar, halkın geçmiş bayramlara yoğun katılım gösterdiklerini, bayramların daha coşkulu kutlandığını, esnafın bu coşkuya ortak olmak için dükkânlarını bayram kutlamaları süresince kapalı tuttuklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların konu hakkındaki görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Önceden milli bayramlar da böyle çok önemliymiş dini bayramlar gibi. Herkes öğlene kadar dükkânlarını kapalı tutuyormuş.”

Ahmet: “Bence daha coşkulu kutlanıyormuş. Çünkü yani insanlar hani orada da duymuştum. İnsanlar hani dükkânlarını falan kapatıyorlarmış öğle vakitlerinde, kutlamalara gidiyorlarmış.”

## 2- Dini Bayram Kutlamaları

Bu alt tema altında *iftarlar, ziyaretler, hediyeleşme ve eğlence* kategorileri oluşturulmuştur.

### *İftarlar*

Katılımcılar, Ramazan aylarında yapılan karşılıklı iftar davetlerinin dikkat çekici olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcılar iftar davetlerini şu cümlelerle açıklamışlardır:

Tuğba: “Ramazan Bayramı’nda 15 gün önceden birbirlerine giderlermiş, gelirlermiş.”

Kürşat: “15 gün birileri ziyaret ediyorsun, 15 günde başkaları sonra ziyaret ediyor.”

Ahmet: “Ramazan ayında mesela 15 gün bir misafirliğe gidersek eğer 15 gün de bize misafirliğe gelirlermiş.”

### *Ziyaretler*

Katılımcılara göre bayramlarda yapılan ziyaretler bayramlaşma amacıyla yapılan ziyaretler ve mezarlık ziyaretleri olarak ikiye ayrılmaktadır. Katılımcıların görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Büyükler ziyaret ediliyormuş. Kabristana gidiliyormuş. Mezarlığa.”

Ahmet: “Aile kabristanlıklarına gidiyorlarmış. Başka, işte yine aynı böyle akrabalar ziyaret edilirmiş.”

### *Hediyeleşme*

Bayramlaşmaya giderken lokum götürülmesi ve gelen misafirlere bayramlaşma sonrasında hediye olarak mendil ve çorap verilmesi katılımcıların dikkatini çekmiştir. Bu konuda katılımcılardan Hüseyin ve Ahmet’in görüşleri şöyledir:

Hüseyin: “Büyüklere ziyarete lokum götürüyorlarmış. Eskiden şey de badik bir şey de götürülüyormuş, patik.”

Ahmet: “Lokumlar falan alınırmiş, hediyeler verilirmiş. Gelenlere mendil veya çorap veriliyormuş.”

*Eğlence*

Eski bayramların şenlik havasında geçtiğini dikkat çekici bulan Hülya, günümüzde davulcuların da kaldırılmasıyla bayramların daha sönük kutlandığına dikkat çekmiştir. Hülya bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir: “Eskiden hep böyle Ramazanlarda şenlikler olurmuş. Hani eğlenceli geçermiş. Böyle hani insanlar eğlenirmiş, ama artık o kadar davulcuları bile kaldırdılar. Yani nasıl diyeyim, eskiden böyle insanlar onun coşkusuyla uyanıyordu. Böyle davulcuya para veriyorsun falan. Ama şimdi o şekilde şeyler yok. Bence o yüzden pek onlar yokken yani hala olsa daha güzel olur bence Ramazanlar.”

*3- Mevsimlik Bayram Kutlamaları*

Katılımcılar, geçmiş Nevruz ve Hıdırellez kutlamalarında ateş yakılarak üzerinden atlanmasını, yumurtaların boyanmasını ve tokuşturulmasını, kutlama günü geç kalkanların kapılarının bağlanmasını ve dileklerin tutulmasını dikkat çekici bulmuşlardır. Buna göre oluşturulan kategoriler ve katılımcı görüşleri şöyledir:

*Ateş Yakma ve Üstünden Atlama*

Tuğba: “Eskiden lastik yakarlarmış, bir de tef çalarlarmış galiba.”

Hüseyin: “Ateş yakılıyormuş. Üstünden zıplamak için.”

*Yumurta Boyama ve Tokuşturma*

Hülya: “Yumurta tokuşturuyorlarmış mesela. Sonra işte kim kırarsa o onu yiyormuş.”

Ahmet: “Önceden mesela yumurtalar boyanmış. Sonra o yumurtaları tokuştururlarmış.”

*Kapı Bağlama*

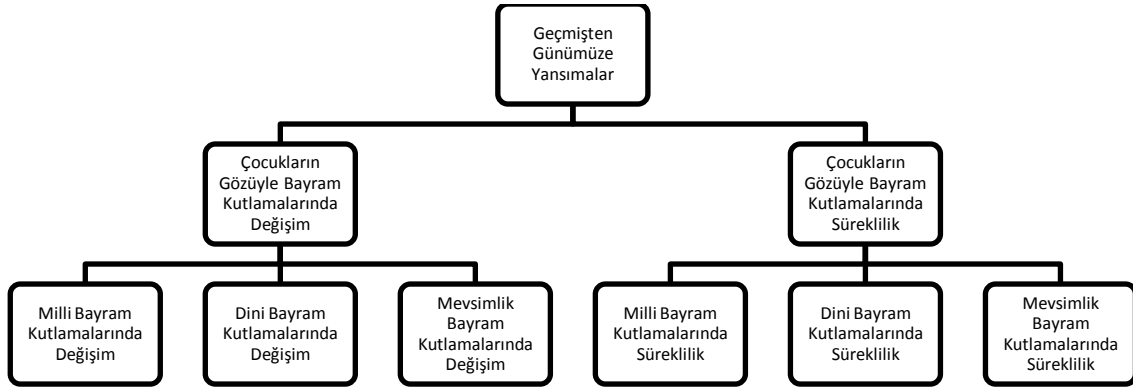
Hüseyin: “Eğer yumurtaları kaynatamazsan, böyle geç kalkarsan, uyursan, geç kalırsan kapıyı bağlıyorlarmış.”

*Dilek Tutma*

Tuğba: “Nevruzda galiba dilek tutuyorlarmış, böyle ilerde ne olmasını istediğini taşların üstüne mi ne koyuyorlarmış kâğıtlara çizip galiba.”

*C- Geçmişten Günümüze Yansımalar*

Katılımcıların geçmiş bayram kutlamaları ile günümüz bayram kutlamalarını karşılaştırarak ulaştıkları değişime uğrayan veya süreklilik gösteren uygulamalar ile ilgili oluşturulan geçmişten günümüze yansımalar teması, alt temalar ve kategoriler Şekil 8’de verilmiştir.



**Şekil 8:** Katılımcılara Göre Geçmiş Bayram Kutlamalarından Günümüze Yansımalar

### 1- Çocukların Gözüyle Bayram Kutlamalarında Değişim

Bu alt temada, geçmiş bayram kutlamalarında var olup günümüzde ortadan kalkmış veya değişime uğramış uygulamalar katılımcıların görüşleri doğrultusunda ele alınmış ve üç kategori altında incelenmiştir.

#### *Milli Bayram Kutlamalarında Değişim*

Katılımcılar, bayramların kutlama yeri olarak stadyumların kullanılmasının, askeri bando geçişlerinin, askerlerin meşalelerle yaptıkları yürüyüşün günümüzde devam etmediğini veya değişime uğradığını belirtmişlerdir. Bu konulardaki katılımcı görüşleri şöyledir:

Tuğba: “Stadyum farklı. Askeri bandolar şimdi yok. Gece vakti meşalelerle fenerlerle yürüyüş yapıyorlarmış askerler.”

Ahmet: “Mesela artık yani stadyumlardaki veya başka yerlerde kutlamalara katılmıyor pek. Sadece öğretmenler falan katılıyor.”

Eski bayramlardaki coşkulu kutlamaların, birlik ve beraberlik duygusunun günümüzde değişime uğradığını belirten katılımcıların görüşleri şöyledir:

Hülya: “Ama eskiden stadyumlar falan çok fazla doluyormuş. 30000’lik stadyumlar falan oluyormuş; ama artık o kadar yani çok az insan gidiyor yani. O zaman bayramlara çok değer veriliyormuş.”

Tuğba: “Ben de yine böyle okullardaki katılımcılarla değil de geçmişteki gibi sadece böyle herkesin toplanmasıyla olmasını isterim. Birlik ve beraberlik içinde kutlanmasını isterdim. Böyle baya fazla kişilerle.”

Kürşat: “Şimdiki milli bayramlarda pek de bir neşe yok. Daha çok sıkıcı gibi geçiyor ama geçmişte baya hoşmuş. Mesela geçmişteki milli bayramlarda dükkânlar öğlene kadar kapalı oluyormuş. Onu burada pek yapmıyorlar. Yani geçmişte en azından bayramı yaşıyorlardı. Ama şimdi pekte bayram sevinci yok.”

*Dini Bayram Kutlamalarında Değişim*

Ahmet isimli katılımcı, eskiden Kurban Bayramlarında kurban kesmeyenlerin bayram öncesinden tespit edildiğini ve kurban eti dağıtılırken bu kişilere öncelik verildiğini ancak günümüzde bu uygulamanın eskisi gibi devam ettirilmediğini belirtmiştir. Ahmet'in ifadesi şöyledir: "On beş gün veya bir ay önceden hazırlıklara başlanılıyormuş. İşte kimin durumu var, kimin durumu yok kurban kesebilecek. İlk olarak öncelik onlara veriliyormuş dağıtılırken. Sonra işte normal kurban kesiliyormuş, dağıtılıyormuş."

*Mevsimlik Bayram Kutlamalarında Değişim*

Katılımcılar, geçmiş mevsimlik bayram kutlamalarında görülen yumurta boyama ve tokuşturma, geç kalkanların kapılarının bağlanması ve dilek tutma uygulamalarının günümüzde değişime uğradığını belirtmişlerdir. Katılımcıların bu değişimler ile ilgili ifadeleri şöyledir:

Aslı: "Yumurta falan oyunlar oynanıyormuş, boyuyorlarmış. Onları kıran yiyormuş."

Ahmet: "Geç kalkanların işte kapılarını şey yapar, bağlarlarmış geç kaldığı için."

Tuğba: "Nevruzda galiba dilek tutuyorlarmış, böyle ilerde ne olmasını istediğini taşların üstüne mi ne koyuyorlarmış kâğıtlara çizip galiba."

*2- Çocukların Gözüyle Bayram Kutlamalarında Süreklilik*

Bu alt temada, geçmiş bayram kutlamalarında var olup günümüzde de sürdürülen uygulamalar katılımcıların görüşleri doğrultusunda ele alınmış ve üç kategori altında incelenmiştir.

*Milli Bayram Kutlamalarında Süreklilik*

Milli bayramlarda sınıfların, okulların süslenmesinin günümüzde de sürdürüldüğünü belirten Tuğba bu görüşünü "Bizimkiyle aynı, pek farklı değil." şeklinde ifade etmiştir.

*Dini Bayram Kutlamalarında Süreklilik*

Katılımcılar, hediyeleşme ve ziyaretlerin günümüz bayram kutlamalarında da sürdürüldüğünü belirtmişlerdir:

Aslı: "Mezarlığa gidiyoruz. Ziyaret ediyoruz."

Tuğba: "Dedem öldü benim. Köye gittiğimizde onu da ziyaret ediyoruz. Böyle Yasin falan okuyoruz ona."

Ahmet: "Lokum değil ama kutu çikolata falan götürüyoruz. Ben hiç mendil almadım da yani, çorap çok aldım."

*Mevsimlik Bayram Kutlamalarında Süreklilik*

Katılımcılar mevsimlik bayramlarda lastik ile ateş yakılması ve üzerinden atlanması uygulamasının günümüzde de devam ettiğini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Hüseyin: “En önce yakıyorlar. İşte lastik koyuyorlar, lastikleri yakıyorlar, onun üstünden atıyoruz, zıplıyoruz.”

Ahmet: “Hidrellezde yani biz şu anda işte tekerler falan böyle ateş yakılıyor. Üstünden atıyoruz.”

### Çocuk Gözüyle Kültür Aktarımı

Katılımcılara ders sonunda yapılan son görüşmede “Sizce kültürel öğeleri günümüzden geleceğe nasıl aktarabiliriz?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların kültür aktarımına ilişkin görüşleri Şekil 9’da gösterilmiştir.



Şekil 9: Katılımcıların Kültür Aktarımına İlişkin Görüşleri

Katılımcılardan alınan görüşler doğrultusunda kültür aktarımı, *bilgiye dönük aktarım* ve *uygulamaya dönük aktarım* olmak üzere iki alt temaya, alt temalarda kategorilere ayrılmıştır. Alt temalar ve kategoriler ile ilgili katılımcı görüşleri aşağıda verilmiştir.

#### 1-Bilgiye Dönük Aktarım

Katılımcılardan Aslı, Tuğba ve Kürşat kültürel aktarımın, kültürümüze ait öğelerin gelecek kuşaklara öğretilmesi yoluyla sağlanacağını ifade etmişlerdir. Öğretme kategorisi altında toplanan bu görüşler aşağıda verilmiştir.

#### Öğretme

Aslı: “Mesela biz sizden öğreniyoruz. Bizde büyüyünce onlara anlatalım onlar öyle gitsin, onlar da öğrensin.”

Tuğba: “Böyle her düğünde böyle kendi bildiklerine göre yapıyorlar. Ben olsam büyüklerine danışıp öyle yapmalarını isterdim. Bir büyüğüne danışıp. Öyle öyle devam etmesini isterdim düğünlerin. Onun şart olmasını isterdim. Büyüklere sorarak, böyle eskiden ne vardı diye öyle öyle devam etmesini isterdim ben.”

Kürşat: “Bence bunları herkese tek tek öğresek eğer ilgilerini çekerlerse devam edebilirler. Ailem sonra ilerde doğacak torunlarımız, çocuklarımız, şimdiki sınıflar falan hepsine tek tek öğresek eğer ilgilerini çekerlerse devam edebilirler. Öğretmek herkesin görevi olmalı.”

## 2- Uygulamaya Dönük Aktarım

Katılımcılardan Hüseyin, Ahmet ve Hülya kültürel aktarımın, kültürümüze ait öğelerin yaşatılması, uygulanması ve gelecek kuşaklara model olunması yoluyla sağlanacağını ifade etmişlerdir. Model olma kategorisi altında toplanan bu görüşler aşağıda verilmiştir.

### Model Olma

Hüseyin: “Onu çocuğun yanında yapman lazım.”

Ahmet: “Yani mesela çocuklarımız olduğu zaman onları da böyle şeyler bayramlarda falan böyle şeylere götürmeliyiz. Sonra bunları beraber birlikte yapmalıyız, onlar da kendi çocuklarına yapsınlar. Bizi örnek alacaklar.”

Hülya: “Ya biraz da bence adetlerimize, geleneklerimize, göreneklerimize önem verilmesi gerekiyor yani. Hani bu adetler hani biraz yapılması gerekiyor yani. Sonuçta hani bu bazıları hala devam ediyor. Mesela eskilerden geleneklerimiz, bunların sürdürebilmek için yani insanların bunları yapmaları gerekiyor ve biraz da önem vermeleri gerekiyor. Yoksa hani hiçbiri kalmaz yani diye düşünüyorum. Yani bizim de onlara bunu aşlamamız gerekiyor. Mesela kardeşim de benden bir şeyleri örnek alıyor hani. Mesela ben mesela dersin başına oturuyorum. O da geliyor, hemen dersinin başına oturuyor yani. Biz yapacağız, uygulayacağız ki onlar da yapsın.”

## TARTIŞMA ve SONUÇ

Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular ışında 6. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin günümüz düğün törenleri ve bayram kutlamalarına ilişkin genel bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Geçmişteki uygulamaların bir kısmını aile büyüklerinden duydukları, bir kısmını ise derste verilen örnekler sayesinde öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin geçmiş düğün ve bayramlarla ilgili derste verilen bilgileri ilgiyle takip etmeleri ve birçoğunu ilk kez öğreniyor olmaları ailede ve toplumda yeterli kültürel aktarımın yapılmadığını göstermektedir. Ancak öğrencilerin geçmiş tören ve kutlamalar ile ilgili derste öğrendikleri bazı uygulamaları geleceğe aktarmak istemeleri, geçmiş tören ve kutlamalardaki zengin içerik ve coşkunun terk ediliyor olmasından duydukları kaygıyı dile getirmeleri gelecek adına umut vericidir.

Milli bayramlarımızdan 30 Ağustos Zafer Bayramı, katılımcıların yarısı tarafından hatırlanamamıştır. 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamalarının öğrencilerin tatilde olduğu yaz dönemine denk gelmesi ve buna bağlı olarak öğrencilerin kutlamalarda aktif olarak yer almaması bayramın hatırlanmasını güçleştirdiği düşünülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun mevsimlik bayramlardan Nevruz ile ilgili bilgisinin bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca mevsimlik bayramlar ile ilgili hatırlanan tek etkinliğin ateş yakılarak üzerinden atlanması olması bu bayramlara ait birçok uygulamanın süreklilik göstermediğini ortaya çıkarmıştır.

Katılımcıların geçmişteki uygulamaların bir kısmının günümüzde de sürdürülmesi gerektiğine bir kısmının ise değişikliğe uğraması gerektiğine inandıkları belirlenmiştir. Katılımcılar ayrıca geçmiş âdet ve uygulamaların sürekliliği noktasında ebeveynlerin çocuklarına hem model olması hem de doğrudan öğretim yolunu kullanmaları önerisinde bulunmuşlardır.

Demircioğlu (2011: 199) benzerlik ve farklılıklara dayalı olarak yapılan çalışmaları, öğrencilerin geçmişten günümüze değişim ve sürekliliği algılama ve anlamalarına yardımcı olacak etkinlikler arasında saymıştır. Düğün törenleri ve bayram kutlamalarındaki benzerlik ve farklılıklara dayalı olarak yürütülen bu çalışma, bu tür etkinliklerin etkililiğini göstermektedir. Öğrencilerin etkinlik sonrasında geçmişten günümüze düğün törenleri ve bayram kutlamalarındaki değişim ve sürekliliği algılama becerilerinin gelişmiş olduğu görülmüştür. Bu sonuç Özen ve Sağlam (2010) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Ayrıca öğrencilerin değişimi örneklerle ifade etmede başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu durum Safran ve Şimşek (2006) tarafından yapılan çalışmada elde edilen "ilköğretim öğrencilerinin değişimi örneklerle ifadelendirmede pekiyi derecede başarı yakalamaları" sonucunu doğrulamıştır.

## ÖNERİLER

Ulaşılan sonuçlara dayalı olarak şu öneriler sunulabilir:

- Öğrenciler, toplumların kültürlerini koruyabilmelerinde etkili olduğu bilinen düğün ve bayram kutlamalarına ilişkin uygulamaların değişim ve sürekliliği konusunda bilgilendirilebilir.
- Deneysel araştırmalar yapılabilir.
- Öğrencilerin değişim ve sürekliliğe ilişkin genel görüşlerini alacak tarama çalışmaları yapıp, elde edilen bulgular ışığında değer eğitimi ile desteklenen dersler desenlenebilir.

## KAYNAKÇA

Artun, E. (2006). *Halk Kültüründe Değişimin Topluma Etkisi ve Sonuçları*. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi: 08 Mayıs 2016 tarihinde <http://turkoloji.cu.edu.tr> adresinden alınmıştır.

Ata, B. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı. C. Öztürk (Dü.) içinde, Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi (s. 33-47). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Christensen, L. B., Johnson, R. B., ve Turner, L. A. (2015). *Research Methods, Design and Analysis*. (A. Aypay, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.



- Çelikkaya, T. (2011). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Becerilerin Kazandırılma Düzeyi: Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 969-990.
- Demircioğlu, İ. H. (2011). Zaman, Kronoloji, Değişim ve Sürekliliği Algılama. C. Öztürk (Dü.) içinde, *Sosyal Bilgiler Öğretimi Demokratik Vatandaşlık Eğitimi* (s. 188-203). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirel, Ö. (2009). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem Akademi.
- Gömeç, S. (2006). *Türk Kültürünün Ana Hatları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Güzel, A., ve Torun, A. (2005). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- MEB. (2005). *Sosyal Bilgiler Dersi 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı: 08 Mayıs 2016 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden alınmıştır.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative Research-A Guide to Design and Implementation*. (S. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Özen, R., ve Sağlam, H. İ. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Değişim ve Sürekliliği Algılayışı. *Akademik Bakış Dergisi*, (22).
- Robson, C. (2015). *Real World Research*. (N. D. Şakir Çınkır, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Safran, M., ve Şimşek, A. (2006). İlköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman Kavramının Gelişimi. *İlköğretim Online*, 5(2), 87-109.
- Sunal, C. (1981). The Child And The Concept Of Change. *Social Education*, 45 (6), 438-441.
- Tay, B., Kurnaz, Ş., ve Taşdemir, M. (2010). Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında İlköğretim Öğrencilerinde Nedensellik Kavramının Gelişimi. *İlköğretim Online*, 9(1), 241-255.
- Teddlie, C., ve Tashakkori, A. (2015). *Foundations of Mixed Methods Research*. (Y. Dede, & S. B. Demir, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Topçu, N. (2004). *Kültür ve Medeniyet*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Yamanlar, E. (2000). *Uygurluk Tarihi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.